

Tatjana Gromača: Iz romana “Crnac”

50.

Kada se udala za oca, majka je sa sobom donijela odjeću, album sa slikama i bilježnicu s crvenim platnenim koricama. U albumu je bila majčina zajednička slika sa sestrama – majka i sestre nosile su svilene roza haljine i imale velike roza mašne u kosi. U rukama su držale pletene košarice pune cvijeća. Hodale su ulicom, poredane s drugim djevojčicama u dugu kolonu. Sve djevojčice bile su lijepe, ali majka je bila najljepša.

Kasnije je majka u bilježnicu s crvenim koricama pisala dnevnik. Zapisala je o ocu koji se porezao na komadić stakla na bazenu, kada su bili na bračnom putovanju. Zapisala je i ocjene iz škole koju je završila.

Kada se umorila od pisanja dnevnika, počela je pisati recepte za kolače. To je sasvim popunilo bilježnicu s crvenim koricama. Niti jedan list u njoj više nije ostao prazan. Samo su neki listovi dobili okrugle žute fleke. Bili su to tragovi majčinih prstiju koji su, umaljani brašnom i jajima, okretali listove bilježnice tražeći pravi recept.

51.

Jednom, kada se jako posvadala s ocem, majka je spakovala naše kofere i rekla – *Putujemo kod dede i nane!* Otišle smo rano ujutro, dok se otac još pravio da spava. Kada me krišom pogledao, nisam mu rekla niti - *“Doviđenja!”* Okrenula sam glavu na drugu stranu. Bila sam majčin saučesnik.

U vlaku je majka šutjela. Gledala sam kroz prozor – vlak je prolazio kroz duge predjele ravnica, žute pšenice i tamno zelenih šuma. Pokraj jednog jarka u šumi stajao je drveni križ i veliki buket plastičnog cvijeća. Pitala sam majku za koga je to cvijeće. Rekla je – *Za nekog čovjeka kojega je pregazio vlak kada je htio prijeći preko pruge.*

I onda je počela plakati, kao da joj je toliko jako žao tog zgaženog čovjeka.

Kada smo stigli kod dede i nane, zvonio je telefon. Bio je to otac. Nazvao je da se pomiri s majkom. Deda i nana zatvorili su vrata od hodnika, da ne čujemo što majka priča. Mogli smo čuti samo komadiće njenog glasa – bio je tanak i umiljat, kao glas djevojčice.

52.

Kada je došao rat, otac je ponovno oženio majku, po drugi put, iako se prije toga nisu rastajali. Ovaj put oženili su se u crkvi. Nisam išla na njihovo vjenčanje. Ali sam zato morala otići u crkvu da me svećenik pokrsti. I moja sestra se morala pokrstiti. Svi smo morali otići u crkvu, ali smo morali paziti da drugi ljudi ne misle da se krstimo zato jer moramo.

53.

Dobila sam mali udžbenik, u kojem je pisalo sve o Bogu i postojanju. Kada sve dobro naučim otići ću u crkvu i svećenik će me ispitati. Učila sam, ali najdalje gdje sam stigla u zamišljanju Boga bio je jedan oblak na nebu na kojem je on sjedio i odozgo promatrao Zemlju. Dalje od toga nisam mogla zamisliti.

Svećenik je bio malen i debeo. Salo mu je visjelo s lica i spuštalo se do vrata, kao dva debela bijela konopca. Kad je otvarao usta, pokazao bi se niz šiljatih malih zubiju, kao kod neke divlje životinje, i ružičasto nepce. Nije djelovao kao da misli na Boga, i kada bi rekao "*pomolimo se*", sklopila sam dlanove i zamišljala da se molimo za debelu crvenu kobasicu na njegovom tanjuru.

54.

Otac i majka pravili su se da se vjenčaju u crkvi zato jer to žele. Ja sam se trudila da se i ja pravim da se želim pokrstiti u crkvi. Prijateljima sa fakulteta nisam rekla što sam napravila jedan vikend dok sam bila kod kuće. Nisam im rekla za zlatni križić na lančiću kojeg sam dobila na poklon, niti za ispitivanje kod svećenika. Bilo me je sram. Križić sam sakrila na dno kutije sa starim čarapama, iglama i koncima. Kutiju sam stavila na dno ormara u svojoj studentskoj sobi. Ormar sam zaključala, jer je u njemu bio novac, ušteđevina koju su mi roditelji dali da sakrijem, za slučaj da poginu u ratu.

Prije rata deda i nana došli su kod nas u goste. Nana i ja šetale smo po livadi koja se prostirala pored naše kuće. Livada je bila velika i lijepa. Ljeti je trava na njoj bila puna cvrčaka i visoka do koljena. U proljeće i jesen na njoj je raslo cvijeće koje smo zvali *šafrani*. Zimi su na nju dolazili tamnokosi ljudi u šubarama i prslucima koje smo zvali *kožusi*. Ljudi u kožusima su tu dolazili čuvati ovce. Ovce bi preplavile cijelu cestu, od njih se nije mogao vidjeti niti jedan slobodan komadić asfalta. Ljudi u kožusima hodali su šutke između njih, zamahnuvši koji put bičem. Kada su se ovce spustile na livadu, asfalt je ostajao pun njihovih malih okruglih govana.

Dok smo šetale po livadi nana je rekla

– Vidiš onu šumu tamo dolje na kraju livade? Ako dođe do rata, a ti samo trči kroz tu livadu skroz do te šume. Reci i mami i tati da trče sa tobom. I tako ćete se svi spasiti.

56.

Kad je došao rat hodala sam od kuće do kuće i govorila ljudima da trebaju napraviti skloništa pod zemljom u koja će se sakriti. Rekla sam im da trebaju kupiti zavoja i kako će od najlon čarape i kukuruznog brašna napraviti masku koja će ih spasiti od otrovnih plinova. Ljudi su me šutke promatrali kroz odškrinuta vrata i njihali vratovima kao uplašene guske.

Odveli su me na kraj sela u veliku kuću kod gostioničara kojeg su svi zvali *Huso*. On mi je otvorio vrata svog podruma. Tamo su, između boca rakije i drvenog ražnja na kojem se nekad vrtila svinja, stajala bolnička nosila sa sanitetskom opremom.

- *Evo*, rekao je, *pa vi radite s tim šta hoćete!*, a s brade mu je otpao komadić neke hrane.